

پدیکولوزیس در دانش آموزان – آذرماه ۱۴۰۱

دکتر مدینه عباسی

گروه پیشگیری و مبارزه با بیماریهای واگیر

پدیکلوزیس (Pediculosis)

آلودگی به شپش و عوارض ناشی از آن را پدیکلوزیس (Pediculosis) گویند.

پدیکولوزیس یک آلودگی به انگل خارجی بوده و بیماری نیست.

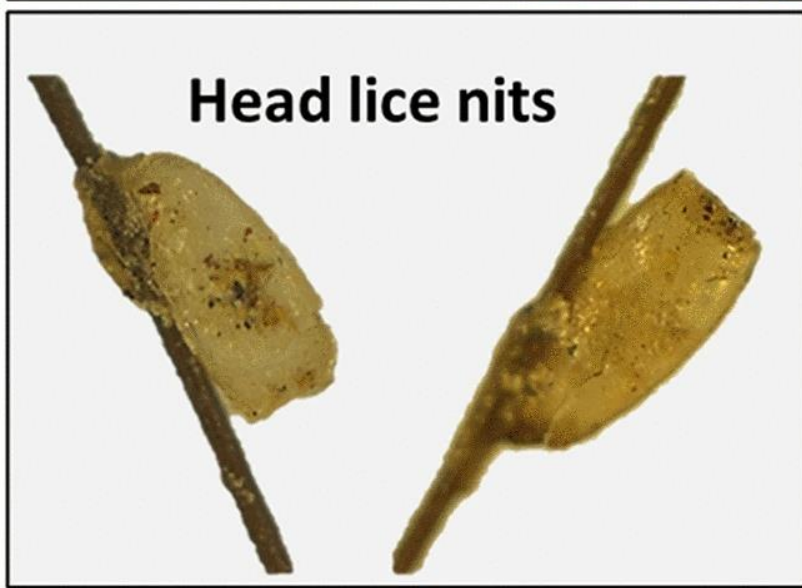
Shrunk
head

Shrunk
head hair

Head lice nits

تاریخچه

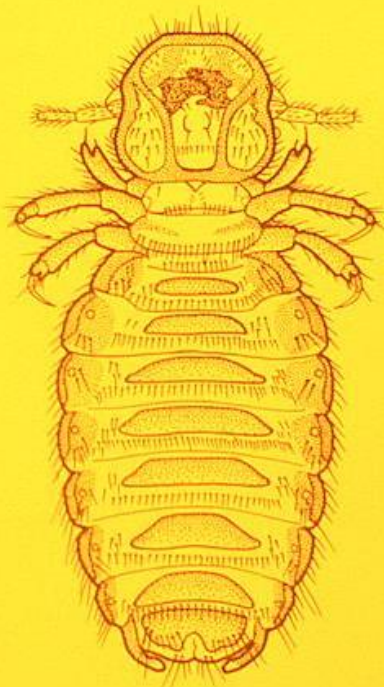
دسته بندی شیشها

Class: Insecta
Order: Phthiraptera

Suborders:

Anoplura
"Sucking Lice"

Mallophaga
"Biting Lice"
(Amblycera, Ischnocera and Rhynchophthirina)

Dorsal Views

• مالوفاگا: شیشهای جونده

• آنوپلورا: شیش های مکنده

سه گونه مهم شپش های خونخوار

• شپش سر (Head lice)

• *Pediculus humanus capitis* (2-3 mm)

• شپش بدن (Body lice)

• *Pediculus humanu corporis* (2.3-3.6 mm)

• شپش زهار یا عانه (Pubic lice (crabs)

• *Phthirus pubis* (1.1-1.8 mm)

خصوصیات شپشهای خونخوار

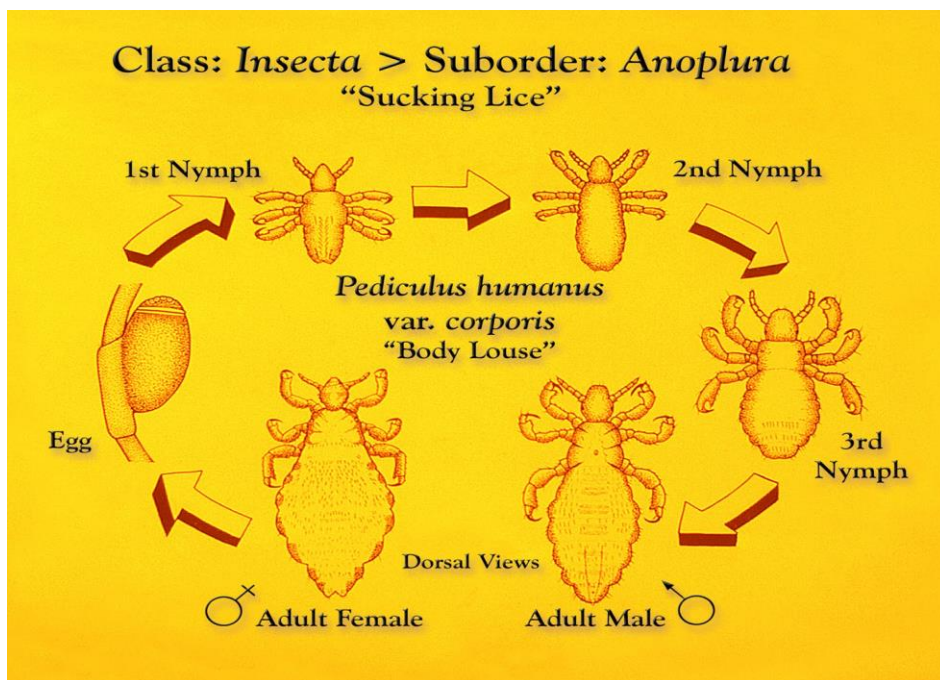
- انگل خارجی اجباری

- بدون بال ، عدم پرواز یا پرش، جابجایی از طریق خزیدن

- دارای ۳ جفت پا، پنجه مناسب گرفتن مو یا الیاف لباس

- بدن صاف و پوشیده از کیتین سخت

- دگردیس ناقص، ۳ مرحله زندگی (۲ مرحله خونخوار)

تخم تا نمف : ۹-۵ روز

۳ مرحله نمف تا بلوغ: ۹-۱۲ روز

خصوصیات شپشهای خونخوار

- تخمگذاری روی الیاف و درزهای پارچه (شپش بدن)، پایه تارهای مو (شپش سر و عانه)

- تغذیه خون با با سوراخ کردن پوست و تزریق بزاق (واکنش آلرژیک باعث خارش)

- حساس به درجه حرارت بدن میزبان (۳۷ الی ۴۰ درجه)

- ماده ها کمی بزرگتر از همتای نر

- هر دو جنس خونخوار

- تقریباً ۵ بار تغذیه در روز

تخم یا Nit

- سفید شیری رنگ

- ۰,۸ میلی متر طول

- اتصال به مو یا الیاف لباس با ماده سیمانی قوی و بسیار نامحلول

- دارای کلاه محکم اما متخلخل به نام Operculum

- اپرکولوم جهت تبادل هوای مورد نیاز رشد نمف

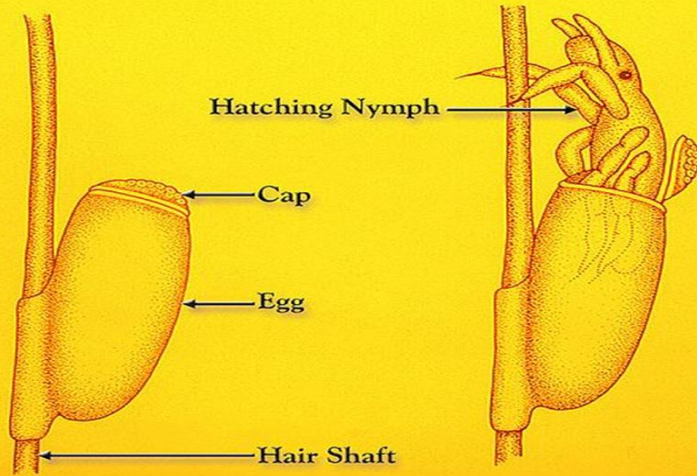
- شرایط بهینه رشد ۳۰ درجه سانتی گراد و رطوبت ۷۰ درصد

- دوره متوسط تخمگذاری تا تفریخ ۵-۱۰ روز ، پایین تر طولانی تر

- عدم تفریخ تخم ها در دمای کمتر از ۲۲ درجه سانتیگراد

- زنده ماندن تا ۱ ماه دور از بدن (لباس ها، برس ها)

Class: *Insecta* > Suborder: *Anoplura*

تخم شپش (Nit)

شپش سر

1st instar (1)
2nd instar (2)
3rd instar (3)
Adult male (4)
Adult female (5)

شپش بدن

1st instar (1)
2nd instar (2)
3rd instar (3)
Adult male (4)
Adult female (5)

شپش سر

- شایع ترین گونه
- تخمگذاری روزانه ماده بالغ: ۳ تا ۱۰ تخم
- تخمگذاری در پایه ساقه مو (فاصله ۱-۲ میلی متری پوست)
- فاصله تخمگذاری تا اتصال تخم روی ساقه مو: ۱۶ ثانیه
- دوره زندگی شپش بالغ ۳۰ روز
- حدود ۱۰۰ الی ۳۰۰ تخم در زمان بلوغ
- تخمگذاری معمولاً در پشت سر و گوش

نکته:

انتقال شپش انسان فقط از انسان به انسان ممکن است و هیچ

موجود دیگری نمی تواند به عنوان مخزن عمل کند.

امکان آلودگی با هر زمینه اقتصادی – اجتماعی

راههای انتقال شپش سر

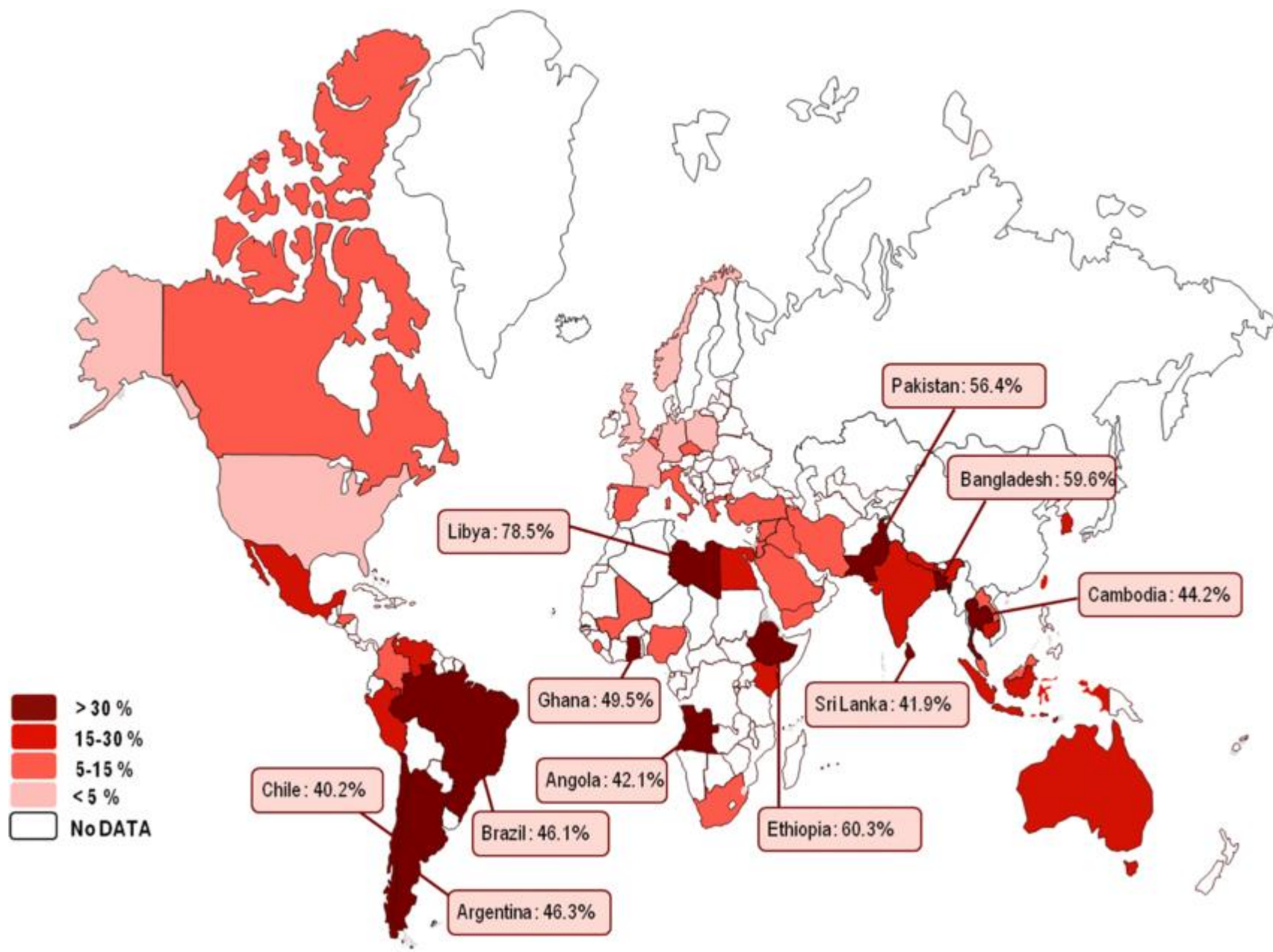
در شرایط آلودگی شدید:

- صندلی های سالن های اجتماعات، کلاس ها، وسایل نقلیه عمومی
- کمد های لباس، حمام های عمومی، رختکن استخرها

مهم:

- ۲۳ سانتی متر حرکت در دقیقه
- ۱-۲ روز بدون میزبان زنده

اپیدمیولوژی پدیکولوزیس

- پدیکولوزیس بسیار شایع
- مناطق شهری شایع تر
- همه گروه های اجتماعی و اقتصادی
- بیشتر کودکان مدرسه ای (۳ تا ۱۱ ساله)
- اواخر تابستان و پاییز

بیماریهای منتقله توسط شپش ها

شپش های سر و عانه ناقل بیولوژیکی هیچ یک از عوامل بیماریزا نیستند ولی موجب ایجاد:

آزار و مزاحمت

عفونت ثانویه زخم ها

افت تحصیلی

انگ اجتماعی

بار روانی و گوشه گیری

عوارض ایجاد شده در اثر خونخواری شپش و خارش

بیماریهای منتقله توسط شپش بدن

۱ - بیماری تیفوس اپیدمیک یا تیفوس شپشی

۲ - بیماری تب راجعه اپیدمیک یا تب راجعه شپشی

۳ - بیماری تب خندق

انتقال از طریق مدفوع شپش ، له کردن شپش با دست و دندان

راههای انتقال شپش بدن

- تماس با لباس، رختخواب یا حوله یا لباس هایی که در تماس با فرد آلوده
- تماس فیزیکی مستقیم با فرد آلوده به شپش بدن

عوامل خطر

- موقعیت های زندگی نزدیک و شلوغ (اتوبوس و قطار، کمپ پناهندگان و زندان)
- افراد بی خانمان، فقیر

شپش تن دور از بدن میزبان، تا ۱۰ روز قادر به زنده ماندن

شپش شرمگاهی یا عانه

- جثه کوتاه و پهن (۰,۸-۱,۲ میلی متر)
- پنجه های جلویی بزرگ می گیرد، ظاهری شبیه به خرچنگ
- تقریباً ۲ هفته زنده ، ۱-۲ تخم در روز

• در آلودگی شدید به P pubis مژه ها، ابروها، موهای صورت، موهای زیر بغل و اطراف پوست سر

- تحرک کمتری دارند ، تا ۱۰ سانتی متر در روز
- عدم بقا در بیش از ۱ روز دوری از میزبان

راههای انتقال شیش عانه

- تماس جنسی با فرد آلوده

عوامل خطر

- بی بند و باری جنسی
- شرایط زندگی شلوغ
- تماس با لباس، رختخواب و حوله های مورد استفاده توسط یک فرد آلوده

در کودکان

- انتقال از ملحفه های مشترک والدین و تماس غیر جنسی
- انتقال جنسی کودکان نادر

مورد مشکوک:

وجود خارش در یکی از نواحی سر، تن یا عانه در جامعه آلوده به شپش

مورد احتمالی:

وجود ضایعات به صورت خارش جلدی با یا بدون عفونت و وجود آدنوپاتی موضعی در ناحیه پشت گوش و گردن (شپش سر) ، وجود خارش های موازی بین دو کتف بر روی شانه (شپش تن) دور ناف و ناحیه عانه(شپش عانه) و مشاهده رشک در نواحی مودار بدن

مورد قطعی:

مشاهده مراحل مختلف رشد شپش روی سر و یا بدن فرد

نکات مهم

- شپش سر عمدتاً در لابه لای موهای پس سر و بالای گوش زندگی و تخم گذاری می کند؛ لذا توجه به این نواحی در هنگام بیماریابی کمک کننده خواهد بود.
- در صورت وجود غدد لنفاوی متورم و دردناک در نواحی پس سر و پشت گوش حتماً باید به فکر آلودگی به شپش سر بود .
- در مواجهه با هر مورد زرد زخم در پوست سر بایستی به فکر آلودگی شپش سر بوده، معاینه و بررسی های لازم در راستای شناسایی رشک یا شپش نیز ضروری است.

نکات مهم :

- درمان **انفرادی** آلودگی شیش حتی با بهترین روش ها هم **تاثیر گذار نیست** .
- در صورت تماس نزدیک فرد درمان شده با فرد آلوده، حداکثر تا ۲ هفته بعد آلودگی مجدد
- مهم ترین اصل مبارزه با شیش، بررسی و درمان همزمان اطرافیان شامل خانواده، دوستان و همکلاسی ها

روشهای کنترل شیش ها

- رعایت بهداشت و نظافت فردی: استحمام به موقع، نظافت کلی بدن
- یادگیری صحیح روش مصرف داروها و شامپوهای کنترل کننده شیش ها
- عدم به اشتراک گذاری شانه، برس، هدبند، کلاه و روسری و لباس
- کلاه، کاپشن و روسری نباید در یک مکان مشترک انباشته شود.
- درمان همزمان خانواده و دوستان و همکلاسیهای افراد آلوده
- شستشوی لباسها و اقلام قابل شستشو با ماشین لباسشویی (دمای ۶۰ درجه) و اتو کردن آنها
- بسته بندی اقلام غیر قابل شستشو به مدت ۲ هفته داخل کیسه پلاستیکی
- جارو کردن کف و مبلمان با جاروبرقی (خطر ابتلا به شیش با فرش یا مبلمان بسیار)
- اطلاع رسانی مسئولین مدرسه توسط والدین دانش آموزان آلوده جهت بررسی و درمان همکلاسیها

پروتکل درمانی وزارت بهداشت در درمان پدیکلوزیس

۱ – شامپوی پرمترین ۱٪

۲ – شامپوی گامابنزن (لیندان)

۳ – لوسیون دایمتیکون ۴٪

۴ – کرم پرمترین ۱٪

۵ – محلول موضعی نولایس

شامپو یا کرم پرمترین ۱ : ۱ %

- شستشو با شامپوی معمولی
- آغشته سازی روی موهای مرطوب
- شستشو پس از ۱۰ دقیقه با آب فراوان
- شانه کردن با شانه مخصوص شیش
- تکرار درمان یک هفته بعد

نکته : این مشتقات باعث مسمومیت نمی شود و اثر ابقایی بر موهای سر دارد و اثر آن

تا یک هفته در مو باقی می ماند.

شامپوی گامابنزن (لیندان):

- شستشو با شامپوی معمولی
- آغشته سازی روی موهای مرطوب
- فاصله آغشته سازی تا شستشو : ۵-۴ دقیقه
- شانه کردن با شانه مخصوص شیش
- تکرار درمان یک هفته بعد

نکته : بدلیل سمی بودن این مشتقات در کودکان و زنان باردار منع مصرف دارد.

لوسیون دایمتیکون ۴٪

- آغشته سازی روی موهای خشک
- فاصله آغشته سازی تا شستشو: ۸ ساعت
- شانه زدن با شانه مخصوص
- تکرار یک هفته بعد

محلول موضعی نولایس:

- آغشته سازی روی موهای خشک
- فاصله آغشته سازی تا شستشو **۱۰ دقیقه**
- شانه زدن با شانه مخصوص شپش
- تکرار یک هفته بعد

جداسازی تخم شپش از موی سر

- تهیه مخلوط آب و سرکه به نسبت ۵۰ به ۵۰
- مالیدن و ماساژ محلول فوق بر موهای ناحیه سر
- شستشو بعد از ۳۰ – ۲۰ دقیقه با آب فراوان
- شانه کردن مو با شانه مخصوص شپش
- جداسازی تک تک رشک ها با انگشت پس از خشک شدن موها